

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 23 februari 1937 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av framställning om ersättning till en tjänsteman vid riksbankens huvudkontor för viss under tjänstgöring såsom kassör liden förlust.

I en till bankoutskottet ställd, till fullmäktige i riksbanken ingiven, den 9 januari 1937 dagtecknad skrift har tjänstemannen i 22:a lönegraden vid riksbankens huvudkontor *Allan Thorsten Widar Stenberg* gjort framställning om ersättning för en av honom i tjänsten liden förlust å 10 000 kronor. Berörda skrift är av följande innehåll:

»Den 11 september 1936 upptäcktes vid expeditionstidens slut i förrättningskassan nr 4 vid riksbankens huvudkontor, där jag tjänstgjorde såsom ordinarie kassör, en brist på 10 000 kronor. Någon upplysning om hur bristen uppkommit har trots ivriga efterforskningar med alla till buds stående medel ej stått att vinna. Ej heller har kriminalpolisen, som jag omedelbart anhöll få tillkalla, lyckats åstadkomma klarhet i saken.

Beloppet kan ju för den oinvidde synas stort, men den som är något förtrogen med arbetet i en kassa som ifrågavarande med dess dagligen förekommande stora kontanta såväl in- som utbetalningar — omslutningen för år 1936 uppgick till kr. 5 876 539 506: 20 — inser säkerligen, att, när olyckan är framme, en förlust på 10 000 kronor kan uppstå lika lätt som en på 1 000 eller 100 kronor.

Jag anställdes i riksbankens tjänst 1903, blev ordinarie tjänsteman 1911 och har under de senaste 15—20 åren längre eller kortare tid tjänstgjort i samtliga riksbankens kassor, ordinarie såväl som mera tillfälliga. Jag vågar därför anse mig väl förtrogen med dylika göromål. Den 11 september, då omsättningen utgjorde kr. 24 494 221: 72, gick arbetet i kassan fullkomligt som vanligt, utan att göromålen vid något särskilt tillfälle hopades eller något annat irriterande inträffade, varför bristens uppkomst måste anses som ren olyckshändelse.

Då jag ej har personlig förmögenhet eller annars realiserbara tillgångar, har det visat sig omöjligt för mig att täcka bristen. Jag har fyllt femtiotre år och börjar alltså bli till åren kommen och min hälsa är ej den bästa — har två gånger legat svårt sjuk i blödande magsår — och jag vet alltså ej, hur länge jag kan få ha krafter eller tillfälle att arbeta och hålla ihop det hela.

Då jag anser mig kunna påstå, att bristen ej uppstått till följd av bristande nit eller påpasslighet från min sida, utan, som redan sagts, snarare är att anse som ren olyckshändelse, vågar jag därför härmed vördsamt hemställa, att bankoutskottet ville hos riksdagen utverka befrielse för mig från skyldigheten att ersätta det förkomna beloppet samt bemyndigande för riksbanken att i räkenskaperna avskriva detsamma.»

Med skrivelse den 28 januari 1937 hava *fullmäktige i riksbanken* till bankoutskottet överlämnat Stenbergs skrift jämte vissa handlingar rörande i ärendet verkställd utredning och jämlikt bestämmelserna i § 41 bankoreglementet avgivit följande utlåtande:

»Vid föregående tillfällen hava fullmäktige i liknande fall framhållit, att det kunde verka slappande på kassörernas uppmärksamhet och ansvarskänsla vid fullgörandet av deras tjänståligganden, om brister, uppkomna genom felräkningar eller felexpedieringar i kassorna, ersattes av bankens medel. Fullmäktige hade därför varit och vore fortfarande av den mening, att, så länge nuvarande bestämmelser om felräkningspengar gälla, man principiellt måste ställa sig avvisande mot framställningar av nu ifrågavarande slag och att man borde skänka sitt understöd åt desamma, endast om särskilt vägande skäl förelåge.

Emellertid har det visat sig, att kassabrist emellanåt kan uppgå till så betydande belopp, att det blir omöjligt för vederbörande kassör att själv ersätta förlusten och även obilligt med hänsyn till felräkningspenningarnas storlek. I dylika fall hava fullmäktige hos bankoutskottet tillstyrkt framställning om efterskänkande av viss del av bankens fordran på grund av uppkommen kassabrist.

Då Stenberg, som numera icke längre tjänstgör som kassör, icke haft tillfälle att av egna medel ersätta förlusten, häftar han ännu i skuld till banken för hela det förlorade beloppet.

Stenberg, som är född 1883 och som varit i riksbankens tjänst under en tid av något mera än 33 år, har städse visat sig vara en duglig och pålitlig tjänsteman. Han har även med gott vitsord bestritt kassörsbefattning under, såsom i ansökningen uppgives, längre eller kortare tid de senaste 15—20 åren. Därvid har han erhållit felräkningspengar efter 1 500 kronor per år, med undantag för tid, då han icke tjänstgjort.

Trots noggranna undersökningar, även genom polisens medverkan, har det icke kunnat utrönas huru bristen i kassan uppstått.

Fullmäktige anse sig böra omnämna, att Stenberg under viss tid ifrågavarande dag varit nödsakad överlämna skötseln av kassan till en yngre biträdande tjänsteman. Även denne är en pålitlig tjänsteman och intet tyder på att bristen kunde härledas till försummelse från hans sida. Men det kan således icke bevisas, att förlusten berott på fel eller försummelse av Stenbergs personligen. Enligt gällande bestämmelser är emellertid kassör ansvarig för kassan, även vid sådana tillfällen då han för någon kortare tid varit nödsakad överlämna kassaexpeditionen till biträde.

Med hänsyn till vad Stenberg i sin skrift framhållit samt vad utredningen i övrigt givit vid handen synes det fullmäktige vara billigt, att Stenberg av riksbankens medel erhåller bidrag till täckande av den uppkomna bristen, men anse fullmäktige sig icke kunna tillstyrka hela det belopp, som av Stenberg begäres, utan torde någon del därav böra drabba honom själv.

Slutligen vilja fullmäktige omnämna, att fullmäktige, i enlighet med sin principiella ståndpunkt att förluster på grund av felväxling såvitt möjligt böra täckas av felräkningspengarna, för närvarande hava under övervägande sådan modifikation beträffande utbetalning av felräkningspengar till kassör, att framställningar av förevarande art såsom regel icke skulle behöva ifrågakomma.»

I anslutning härtill hava fullmäktige hemställt, att utskottet ville hos riksdagen utverka medgivande till att tre fjärdedelar av den förlust å 10 000 kronor, som Stenberg lidit, eller 7 500 kronor må efterskänkas och ur riksbankens räkenskaper avskrivas.

I likhet med fullmäktige anser utskottet, att det kan vara ägnat att slappa *Utskottet.* kassörernas uppmärksamhet och ansvarskänsla vid fullgörandet av deras tjänsteåligganden, om brister, uppkomna genom felräkning eller felexpediering, ersättas av riksbankens medel, samt att med hänsyn härtill och till den kassörerna tillkommande förmånen av felräkningspengar framställningar om ersättande av lidna kassaförluster principiellt böra avvisas. Utskottet har ock vid föregående tillfällen, då sådana framställningar varit föremål för behandling, uttalat den uppfattningen, att efterskänkande av förlust endast i undantagsfall, då särskilt vägande skäl förelåge, borde ifrågakomma. Utskottet är fortfarande av samma mening. Enligt vad utredningen i förevarande ärende giver vid handen, torde här föreligga ett sådant undantagsfall. I betraktande av de omständigheter, som fullmäktige anfört, synes det utskottet billigt, att Stenberg av riksbankens medel erhåller bidrag till täckande av den förlust å 10 000 kronor, han lidit. Särskilt det förhållandet att det icke kunnat visas, att förlusten berott på fel eller försummelse av Stenberg personligen, talar enligt utskottets mening starkt till förmån för en sådan åtgärd, även om enligt gällande bestämmelser Stenberg ensam varit ansvarig för kassan. Å andra sidan synes med hänsyn till att kassaförluster så vitt möjligt böra täckas av de för ändamålet utgående felräkningspengarna — vilka enligt vad utskottet inhämtat för Stenberg uppgått till sammanlagt omkring 12 000 kronor, varav omkring 1 100 kronor disponerats för täckande av kassaförluster — Stenberg icke helt böra befrias från ersättningskyldighet. Vad fullmäktige i sådant avseende föreslagit finner utskottet sig böra biträda. I enlighet härmed skulle alltså tre fjärdedelar av förlusten efterskänkas och återstående fjärdedel täckas av Stenberg.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att tre fjärdedelar av den förlust å 10 000 kronor, som den 11 september 1936 uppkommit för tjänstemannen i 22:a lönegraden vid riksbankens huvudkontor Allan Thorsten Widar Stenberg under tjänstgöring såsom kassör, eller 7 500 kronor må efterskänkas och ur riksbankens räkenskaper avskrivas.

Stockholm den 23 februari 1937.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Ehrnberg, Leffler, Johansson* i Friggeråker, *Bjurström, Berling, Danielsson* och *Sundvik*;

från andra kammaren: herrar *Holmgren, Paulsen, Andersson* i Falkenberg*, *Gustavson* i Västerås*, *Osberg, Andersson* i Munkaljungby, *Andersson* i Lindome och *Wallén*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Paulsen* och *Wallén*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet är av den uppfattningen, att endast i undantagsfall, då särskilt vägande skäl äro för handen, understöd bör skänkas åt framställningar av nu ifrågavarande slag. Av den i ärendet förebragta utredningen framgår, att här föreligger ett dylikt undantagsfall, och torde omständigheterna hava varit sådana, att det måste anses vara billigt, att — i likhet med vad tidigare i liknande fall ägt rum — ersättning beredes Stenberg för hela den förlust han vid ifrågavarande tillfälle lidit. Att ålägga Stenberg betalningsskyldighet för en del av förlusten synes enligt utskottets mening icke böra ifrågakomma, enär det icke kunnat visas, att förlusten berott på fel eller försummelse av Stenberg. På grund härav hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att den förlust å 10 000 kronor, som den 11 september 1936 uppkommit för tjänstemannen i 22:a lönegraden vid riksbankens huvudkontor Allan Thorsten Widar Stenberg under tjänstgöring såsom kassör, må efterskänkas och ur riksbankens räkenskaper avskrivas.»